

Besedila skladb s prevodi

Besedila, če ni drugače navedeno, je prevedel Primož Simoniti.

I. *Diversos diversa iuvant*

Diversos diversa iuvant, non omnibus annis
omnia conveniunt, res prius apta nocet.
Exultat levitate puer, gravitate senectus,
inter utrumque manens stat iuvenile decus.
Hunc tacitum tristemque decet, fit clarior ille
laetitia et linguae garrulitate suae.
Cuncta trahit secum vertitque volubile tempus,
nec patitur certa currere quenquam via.

Maximianus, *Elegiae*, I, 103-110

Vsakomur svoje godí, ni vse za vsakršna leta,
včeraj koristna še stvar danes ti škodo stori.
Skače z lahkoto otrok, s težavo premika se starec,
sredi med njima stoji mož mladostno cvetan.
Tému pristaja molčljiva resnoba, na glasu je oni
zbog vesele nraí, diči ga jezik brbrav.
Vse poteguje s seboj, vrtníči nas čas premenljivi,
nikdar nikomur ne da varno ubirati pot.

Prev. Anton Sovrè

II. *Tempore felici multi numerantur amici*

Tempore felici multi numerantur amici,
cum fortuna perit, nullus amicus erit.
Donec eris felix, multos numerabis amicos,
tempora si fuerint nubila, solus eris.

Prvi distih: *Carmina proverbialia*, 9
Drugi distih: Ovidius, *Tristia*, I, 9, 5-6

Komur se sreča smehlja, prijatelj je šteje obilo,
ko se mu sreča stemni, tudi prijatelj ni.
Dokler boš srečen, boš štel prijatelj lepo število,
kadar nad tabo nebo mračno bo, sam boš ostal.

Prev. Kajetan Gantar

III. *Usibus edocto si quicquam credis amico*

Usibus edocto si quicquam credis amico,
vive tibi et longe nomina magna fuge.
Vive tibi, quantumque potes praelustria vita,
saevum praelustri fulmen ab arce venit.
Nam quanquam soli possunt prodesse potentes,
non prosunt potius, plurimum obesse solent.

Crede mihi, bene qui latuit, bene vixit et intra
fortunam debet quisque manere suam.
Tū quoque formida nimium sublimia semper,
propositique, precor, contrahe vela tui.
Vive sine invidia mollesque inglorius annos
exige, amicitias et tibi iunge pares.

Ovidius, *Tristia*, III. 4, 3-8, 25-26, 31-32, 43-44

Ako mi véruješ to, kar ti pravim, zmódrèn po izkušnji,
živi zase, čim dalj ógni mogočnih se mož.
Sebi le živi in kolikor móč se ogiblji sijaja,
glej, kjer prevelik je blišč, strele se prožijo tam.
Res, da mogočnej edini lahkó pomaga nam v sili,
vendar če škodi lahkó, bolje da ni ti v pomoč.

Véruj mi, umno živi, kdor dobro se skrije, naj vsakdo
svojih drži se razmer, nič naj ne sili drugam.
Slušaj še ti me, vsegà previsokega boj se mi vedno,
svojih visokih namer jadra mi rajši zavij.
Tuja ti bodi zavist, v zatišju tekó naj ti leta,
s sebi enakimi le prijateljstva sklepaj vezi.

Prev. Josip Jurca, zadnji distih Danilo Pokorn

IV. *Cede repugnant*

Cede repugnant, cedendo victor abibis,
fac modo, quas partes illa iubebit, agas:
arguit, arguito, quicquid probat illa, probato,
quod dicit, dicas, quod negat illa, neges,
riserit, arride, si flerit, flere memento,
imponat leges vultibus illa tuis.

Ovidius, *Ars amatoria*, II, 197-202

Če se upira, popusti, s popuščanjem zmago dobil boš,
zmeraj naredi tako, kakor ti ona veli:
kar zavrača, zavрни, pohvali, karkoli pohvali,
reci, kar reče, še sam, če pravi "ne", reci "ne",
če se smeji, se smej, še sam plani v jok, če zajoče,
licu nadeni izraz, kakršen gódil bo njej.

V. *Quid mihi, livor edax*

Quid mihi, livor edax, ignavos obicis annos
ingeniique vocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet actas,
praemia militiae pulverulenta sequi,
nec me verbosas leges ediscere, nec me
ingrato vocem prostituisse foro?
Mortale est, quod quaeris, opus, mihi fama perennis
quaeritur, ut toto semper in orbe canar.

Tytirus et segetes Aeneiaque arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes arcusque Cupidinis arma,
dicentur numeri, culte Tibulle, tui.
Gallus et Hesperis et Gallus notus Eois
et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Quem referunt Musae, vivet, dum robora tellus,
dum caelum stellas, dum vehet amnis aquas.

Ovidius, *Amores*, I, 15, 1-8. 25-30

Jedka zavist, le zakaj očitaš mi leta brezdelna,
da nekretni moj duh take je pesmi rodil,
da nisem v letih mladostne moči po šegi očetov
v prahu si bojnih poljan iskal vojaških nagrad,
da nisem več bil obrti jezičnih juristov, da nisem
na nehvaležni se trg pravdat odpravil nikdar?
Tò, kar bi rada od mene, premine, jaz večno si slavo
hočem dobiti, da ves svet bi me zmerom slavil.

Toda o Titiru, žetvah in meču Enejevem brali
bodo ljudje, dokler Rimu pokoren bo svet.
Vse dokler bakla in lok bo Kupida mogočno orožje,
bo recitiran tvoj stih, nežno uglajeni Tibul.
Gallus bo znan na zahodu in znan bo Gallus na vzhodu,
slavna Likoris povsod, kjer bo njen Gallus slovel.
Kogar opevajo Muze, bo živel, dokler bo imela
zemlja drevesa, nebo zvezde in reke vodó.

VI. *Nec Veneris, nec tu vini capiaris amore*

Nec Veneris, nec tu vini capiaris amore,
uno namque modo vina Venusque nocent.
Ut Venus enervat vires, sic copia Bacchi
et tentat gressus debilitatque pedes.
Multos caecus amor cogit secreta fateri,
arcanum demens detegit ebrietas.
Ballum saepe parit ferus exitiale Cupido,
saepe manus itidem Bacchus ad arma vocat.
Perdidit horrendo Troiam Venus improba bello,
at Lapithas bello perdis, Iacche, gravi.
Denique cum mentis hominum furiavit uterque,
et pudor et probitas et metus omnis abest.
Compedibus Venerem, vinclis constringe Lyacum,
ne te muneribus laedat uterque suis.
Vina sitim sedent, gnatis Venus alma creandis
serviat: hos fines transiluisse nocet.

Anthologia latina, 633

Nikdar ne daj se prevzeti ljubezni do Venere in vina,
vina in Venere moč škodi na isti način.
Kakor izpije moči ti Venus, tako tudi Bakhus
upočasni ti korak, majav stojiš na nogah.
Marsikdo v slepi ljubezni izdal je premnoge skrivnosti,
tajnosti človek razkril je nerazsodno pijan.
Vojno pogubno že večkrat rodil je divji Kupido,
prav tako klical je Bakh čete sovražne na boj.
Venus hudobna je Trojo uničila v vojni grozotni,
v boju surovem boš, Bakh, pleme Lapitov pobil.
Če pa oba zanorita ljudi in jim zmešata pamet,
zginе poštenost in sram, strah se povsem razprši.
Venero vrzi v verige, Lieju nadeni okove,
da ne bi škodila ti s svojimi dari oba.
Vino naj žejo gasi in Venus rednica za zarod
naj poskrbi: ta ukaz naj se ne krši nikdar.

VII. *Sperne lucrum*

Sperne lucrum, vexat mentes vesana libido.
Fraude carete graves, ignari cedite doctis.
Lusuri nummos animos quoque ponere debent.
Pone malas quoties ludendo vinceris iras.
Ludite securi, quibus aces est semper in arca.
Si quis habet nummos veniens, exibat inanis.
Lusori cupido semper gravis exitus instat.
Sancta probis pax est, irasci desine victus.
Nullus ubique potest felici ludere dextra.
Principio Furiis Ira est tribus addita quarta.
Plecte truces animos, ut vere ludere possis.
Ponite mature bellum, precor, iraque cesset.

Anthologia latina, 495-504

Nič za dobiček ne maraj, saj blazni pohlep tare dušo.
Ni do zvijač poštenjaku, nevedni zaupa učenim.
Kdor igra za denar, tudi dušo zastavljati mora.
Jezi se sam odpovej, kadarkoli izgubljaš pri kockah.
Ta naj brezkrbno igra, ki mu zmeraj je polna blagajna.
Kdor na začetku ima kaj pod palcem, obran je na koncu.
Strastnega čaka igralca izid močno neprijeten.
Mir poštenjaku je svet, ko izgubljaš, nikdar se ne jêzi.
Nihče ne more imeti le srečne roke, kadar kocka.
Furijam trem že od nekdaj je Jeza četrta družica.
Krôti jezljivi značaj, da zares boš v igri užival.
Prečej s prepiri nehájte, naj jeza se, prosim, unese.

VIII. *Quid petitur sacris*

Quid petitur sacris, nisi tantam fama, poetis?
Hoc votum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim regumque poetae
praemiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaque Maiestas et erat venerabile nomen
vatibus et largae saepe dabantur opes.
Nunc hederæ sine honore iacent, operataque doctis
cura vigil Musis nomen inertis habet.
Sed famae vigilare iuvat, quis nosset Homerum,
Ilias aeternum si latuisset opus?

Ovidius, Ars amatoria, III, 403-408, 411-414

Kaj razen slave doseči želijo pesniki sveti?
Vse naše delo in trud to naj izpolni željó.
Vojvode, kralji nekoč so skrbeli za pesnikov trumo,
stari so zbori bili lepih deležni nagrad.
Pesnikom čast so dajali, častitljivo ime jim priznali,
često bogatih darov vidcem poklanjali so.
Zdaj brez časti je bršljan in za trud, ki ga Muzam učenim
pesnik posveča, velja, da le brezdelja je sad.
Vendar za slavo stremeti je prav; kdo poznal bi Homerja,
če Iliada, ta spev večni čemel bi v temi?

IX. *Adeste Musae, maximi proles Iovis*

Adeste Musae, maximi proles Iovis,
laudes feracis praedicemus hortuli!
Hortus salubres corpori praebet cibos
variosque cultus saepe cultori refert,
olus suave, multiplex herbae genus,
uvass nitentes atque foetus arborum.
Non desit hortis et voluptas maxima
multisque mista commodis iucunditas.
Aqua strepentis vitreus lambit liquor
sulcoque ductus irrigat rivus sata.
Flores nitescent discolore gramine
pinguntque terras gemmeis honoribus.
Apes susurro murmurant gratae levi,
cum summa florum vel novos rores legunt.
Foecunda vitis coniuges ulmos gravat
textasve inumbrat pampinis arundines.
Opaca praebent arbores umbracula
prohibentque densis fervidum solem comis.
Aves canoros garrulae fundunt sonos
et semper auras cantibus mulcent suis.

Oblectat hortus, advocat, pascit, tenet
animoque maesto demit angores graves,
membris vigorem reddit et visum capit,
refert labori plenior gratiam,
tribuit colenti multiforme gaudium.

Anthologia latina, 1-25

O, Muze, hčerke Jupitra najvišjega,
zapijmo hvalo temu vrtu plodnemu!
Saj ta naš vrt telesu zdrave hrane da,
vrtnarju nosi svoj razkošno pestri sad,
sočivje sladko, raznoter izbor zelišč,
bleščeče grozdje s trte, sadje raz dreves.
Vrtovi dajejo veselja na pretek,
s koristjo meša se preneki užitek, slast.
Šumeče vode bistri potok žubori,
po brazdah steče in namaka setev vso.
Cvetice svetijo se v trati pisani,
ko da bi biseri krasili vso zemljó.
Čebele drage tiho letajo, brenče,
pasoč se po cveticah roso srkajo.
Ob brest ovita trta težo z njim deli,
s prepletom vitic, listja v senco ovija trs.
Drevesa dajejo globok in senčen hlad,
njih goste krošnje branijo pripeki vstop.
Glasno razlega se pojočih ptičic spev,
z ubrano pesmijo ušesa božajoč.
Razveseli nas, kliče, pase vrt, drži,
odjemlje srcu žalost, reši ga skrbi,
telesu daje živo moč, prevzame vid,
milino delu daje polnejšo in mik,
vrtnar njegov vseh vrst radosti v dar dobi.

X. *Quod latet, ignotum est*

Quod latet, ignotum est, ignoti nulla cupido,
fructus abest, facies cum bona teste caret.
Tū licet et Thamyram superes atque Orphea cantu,
non erit ignotae gratia magna lyrae.

Ovidius, *Ars amatoria*, III, 397-400

Vse, kar je skrito, ni znano, neznano nikogar ne mika,
kaj ti bo lepi obraz, če ga nihče ne pozna?
Tudi če v petju prekosil Tamira bi ali Orfeja,
liro ubiraš zaman, ako njen zven je neznani.

XI. *Nescio quid sit amor*

Nescio quid sit amor, nec amo, nec amor, nec amavi,
sed scio si quis amat, uritur igne gravi.

Prvi verz: *Carmina proverbialia*, 14

Drugi verz: *Proverbia dicteria*, 14

Kaj je ljubezen, ne vem, neljubljen sem, nikdar ne ljubim,
toda kdor ljubi, to vem, v ognju pekočem gori.

XII. *Qui sermone placet*

Qui sermone placet, taciturna silentia vitet,
qui bibit arte, bibat, qui canit arte, canat.

Ovidius, *Ars amatoria*, II, 505-506

Kdor je priljubljen govorec, se tihe molčečnosti brani,
pije naj, kdor piti zna, poje, kdor petja je vešč.

XIII. *Cui bene succedit*

Cui bene succedit, is amicos saepe videbit,
cui male succedit, is amicos raro videbit.

Carmina proverbialia, 10

Komur gre vse izpod rok, ta bo večkrat prijatelje gledal,
komur ne gre nič izpod rok, ta bo redko prijatelje gledal.

XIV. *Noli laudari*

Noli laudari, cum possis vituperari.
Nam laus vana perit, gloria risus erit.

Carmina proverbialia, 206, 205

Hvale želiš? Nikar, ko vreden nemara si graje!
Hvala opuhla skopni, slava sprevrže se v smeh!

Prev. Anton Sovrè

XV. *Si vitare velis*

Si vitare velis acerba quaedam
et tristes animi cavere morsus,
nulli te facias nimis sodalem,
gaudebis magis et minus dolebis.

Martialis, *Epigrammata*, XII, 34, 8-11

Če bi ognil se rad trenutkom bridkim,
varen bil pred vesti očitkom hudim,
naj tovarštva vez ne bo pretesna:
več veselja boš užil in manj bridkosti.

XVI. *Cui sunt multa bona*

Cui sunt multa bona, huic dantur plurima dona.
Hic mos est genti, panis praebetur habenti.
Queis satis est, his plura fiunt, his undique fertur,
his datur, his emitur, pauper ubique iacet.

Carmina proverbialia, 2

Če imaš kaj pod palcem, boš všečen še več darovalcem.
Ljudstvu navada ni tuja, da kruh bogatinu ponuja.
Tisti, ki imajo dovolj, dobijo še več, njim se daje,
vse se jim zgrinja na kup, revež pa praznih je rok.

XVII. *Carmina laudantur*

Carmina laudantur, sed munera magna petuntur.
Dummodo sit dives, barbarus ipse placet.

Ovidius, *Ars amatoria*, II, 275-276

Pesmi požanjejo hvalo, vendâr za bogato plačilo.
Vsak barbar je v časteh, če je dovolj imovit.

XVIII. *Omnia vincit amor*

Omnia vincit amor et nos cedamus amori.
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Prvi verz: Vergilius, *Eclogae*, X, 69

Drugi verz: Ovidius, *Remedia amoris*, 144

Amor je vsemu gospod, tudi jaz naj se Amorju uklonim.
Zlatu se ukloni ta bog, varen boš, če boš bogat.

XIX. *Odi et amo*

Odi et amo, quare id faciam fortasse requiris.
Nescio, sed fieri sentio et excrucior.

Catullus, *Carmina*, 85

Ljubim, obenem črtim; povprašaj nemara: "Zakaj le?"
Têga ne vem, a tako čutim in muke trpim.

XX. *Gaudia principium*

Gaudia principium nostri sunt saepe doloris,
flebile principium melior fortuna secuta est.

Ovidius, *Metamorphoses*, VII, 796, 518

Večkrat začetno veselje je vir bolečine kasnejše.
Žalostni tokrat začetek je boljšo usodo naklonil.

XXI. *Turpe sequi casum*

Turpe sequi casum et fortunae cedere amicum
et, nisi sit felix, esse negare suum.

Ovidius, *Epistulae ex Ponto*, II, 6, 23-24

Ni lepo po vetru obračati plašč, prepustiti
usodi človeka, rekoč: "Saj ni prijatelj bil moj!"

Prev. Josip Jurca

XXII. *Qui capit uxorem*

Qui capit uxorem, capit absque quiete dolorem,
longum languorem, lacrimas cum lite dolorem.
Qui caret uxore, lite caret atque dolore.
Linque malam Gretam vitam capiesque quietam.

Carmina proverbialia, 240

Kdor vzame ženico, nakoplje nesreč si kopico,
dolgo otožnost, solzico preneko, prepirov kopico.
Kdor ostane brez žene, prepir in žalost prežene.
Pusti ničvredno Marjeto in imel boš življenje prijetno.

XXIII. *Oderunt hilarem tristes*

Oderunt hilarem tristes, tristemque iocosi,
sedatum celeres, agilem gnavumque remissi.

Horatius, *Epistulae*, I, 18, 89-90

Vedri je žalostnim mrzek, turobni ne mara šaljivcev,
hitrim ni všeč počasne, odločnim in resnim nemarnež.

XXIV. *Principibus placuisse viris*

Principibus placuisse viris non ultima laus est.
Summa Deo laus est qui placuisse studet.

Horatius, *Epistulae*, I, 17, 35

Biti povšeči najboljšim ljudem ni hvala najzadnja.
Hvala najvišja: če kdo rad bi ugajal Bogu.

XXV. *Qui cito dat*

Qui cito dat, bis dat, qui tardat, parcus habetur.
Promissis dives quilibet esse potest.

Prvi verz: *Carmina proverbialia*, 41

Drugi verz: Ovidius, *Ars amatoria*, I, 444

Dvakrat da, kdo hitro ti da, kdor menca, je stiskaški.
S košem praznih obljub zlahka je vsakdo bogat.

XXVI. *Qui cantum corvi cras imitatur*

Qui cantum corvi cras imitatur et usque
cras canit, haud animo fata caduca notans,
semper aget fatuum, nam confidentia stulta haec
dicitur, illusit spes ea saepe suos.

Vir neznan

Kdor bi krokarja krakasti krak posnemal in krakal
kar cele dni, ne vedoč, da smo minljivi ljudje,
zmeraj bo štel za bedaka, saj to je zagledanost vase:
kdor take upe goji, sam razočaral se bo.

XXVII. *Permultos liceat cuculus*

Permultos liceat cuculus cantaverit annos,
psallere nescit adhuc alium cantum nisi cucu.

Carmina proverbialia, 252

Kukavica, najsi še toliko let prepeva in poje,
pesmi zapeti ne zna druge nam kakor kukú.

XXVIII. *Musica noster amor*

Musica noster amor, sit fida pedisequa vatum,
molliter ad cunas fingere nata melos.
Exulet hostiles acuens taratantara motus,
vivat et Aonidum castra Poesis amet.
Et lacrimas vatum colit et suspiria Caesar,
vivat io magnis turba sacrata diis.

Vir neznan

Muzika, naša ljubezen, naj pevcem bo spremnica zvesta,
nežnih uspavank napev zlagati njen je poklic.
Proč trarara trobent, ki podžiga na klanje sovražno,
naj Poezija živi, ljubi naj tabor Modric!
Pevcev solzam in vzdihom še Cezar poklanja pazljivost,
živio, truma, juhej, sveta bogovom močnim!

Prev. Anton Sovrè

XXIX. *Musica Musarum germana*

Musica Musarum germana chorique Magistra,
lactificare solum nata, beare polum,
extimulat tua victrices taratantara dextras:
inde tibi merito palma suprema datur.
Non Musae tibi, non Musarum praeses Apollo,
non ipsae Charites praecepere locum.
Divas fatalis reliquas manet exitus, at tu
caelicolis dempto fine colenda viges.
Vivat io exhilarans humanas Musica mentes,
vivat io summo Musica grata Deo.

Vir neznan

Muzika, sestrice rodna si Muzam in zboru mojstrica,
razveseljuješ zemljó, povelčuješ nebo,
širno doneči tvoj glas daje moč zmagovalnim desnicam,
torej zaslužiš zares palme najvišje si list.
Niso ti Muze, ni Muz voditelj Apolon in niso
same Harite nikdar kraja določile ti,
drugim boginjam namenjena smrt je in konec, a tebi
volja nebeških bogov dala nesmrten je vek.
Živi nam Muzika, ti, ki v duše nam vlivaš vedrino,
Muzika naj nam živi, višnjemu draga Bogú!

XXX. *Multum deliro*

Multum deliro, si cuique placere requiro.
Cunctis qui placeat, non credo, quod modo vivat.
Cuncta qui potuit, hac sine dote fuit.

Carmina proverbialia, 108-109

V silni zablodi živim, če mislim, da vsem sem povšeči.
Kdor naj ugajal bi vsem, ta po mojem doslej še ni živel.
Kdor je zmogel prav vse, bil je brez tega daru.

XXXI. *Inveni portum*

Inveni portum, spes et fortuna valet,
nil mihi vobiscum, ludite nunc alios.

Anthologia latina, Epigraphica 1498

Našel pristan sem, zdaj zbogom, pozdravljena, up mi in sreča,
jaz z vama nimam nič več, z drugimi igrayta se zdaj!

XXXII. *Diligitur nemo*

Diligitur nemo, nisi cui fortuna secunda est,
quae simul intonuit, proxima quaequae fugat.

Ovidius, *Epistulae ex Ponto*, II, 3, 23-24

Svet ima rad le tiste ljudi, ki se sreča jim smeje,
brž ko pri njih zagrmí, vsi razbeže se na mah.

Prev. Josip Jurca

XXXIII. *Turpe referre pedem*

Turpe referre pedem, nec passu stare tenaci.
Promissis stato, si bonus esse cupis.

Prvi verz: Ovidius, *Epistulae ex Ponto*, II, 6, 21

Drugi verz: vir neznan

Res je grdo, če umakneš nogo in se moško ne ustopiš.
Drži besedo vsekdar, če hočeš biti pošten.

XXXIV. *Omnis homo nihil est*

Omnis homo nihil est, aliquid qui se putat esse,
est aliquid, quisquis se putat esse nihil.

Carmina proverbialia, 22

Vsakdo, kdor misli, kaj neki da jê, je ničla navadna,
tisti le nekaj velja, kdor sam za nič se ima.

XXXV. *Qui leviter credit*

Qui leviter credit, leviter quoque fallitur ille.
Tarda solet magnis rebus inesse fides.

Prvi verz: *Carmina proverbialia*, 72

Drugi verz: Ovidius, *Epistulae ex Ponto*, I, 16, 130

Kdor lahkoveren je sam, je zlahka žrtev prevare.
Rada se pozno zbudi vera v velike reči.

XXXVI. *Tempore felici non cognoscuntur amici*

Tempore felici non cognoscuntur amici,
sorte patet misera, quae sit dilectio vera.

Carmina proverbialia, 9

Kadar nasmiha se sreča, prijateljjev nihče ne sreča,
kaj je resnična ljubezen, pokaže nesreča, bolezen.

XXXVII. *Conscia mens recti*

Conscia mens recti famae mendacia ridet:
et nos in vitium credula turba sumus.

Ovidius, *Fasti*, 4, 311-312

Duh, ki si svest je resnice, se smeje lažem, govoricam:
a lahkoveren smo trop, zlahka smo žrtev prevar.

XXXVIII. *Pauperiem modico contentus*

Pauperiem modico contentus semper amavi
et rerum dominus nil cupiendo fui.

Maximianus, *Elegiae*, I, 53-54

Z malim sem bil zadovoljen, zato sem bil rad siromašen,
bil sem stvarjem gospodar, srečen brez vsake želje.

XXXIX. *Nobile vincendi genus*

Nobile vincendi genus est patientia, vincit
qui patitur. Si vis vincere, disce pati.

Carmina proverbialia, 264

Žlahtna se zmaga doseže samo s potrpljenjem, saj zmaga,
kdor potrpi. Če bi rad zmagal, se uči tegà.

XL. *Heu, quam difficile est*

Heu, quam difficile est crimen non prodere vultu.
Ex tacito vultu scire futura licet.

Prvi verz: Ovidius, *Metamorphoses*, II, 447

Drugi verz: Vir neznan

Jojme, kako je težko ne izdati zločina z obrazom.
Tih razodene obraz, kaj se zgoditi ima.

XLI. *Semper pauper eris*

Semper pauper eris, si pauper es, Aemiliane,
dantur opes nullis nunc nisi divitibus.
Scilicet uxorem cum dote fidemque et amicos
et genus et formam regina pecunia donat.

Prvi distih: Martialis, *Epigrammata*, V, 81, 1-2

Zadnja dva verza: Horatius, *Epistulae*, I, 6, 36-37

Zmeraj boš revež, če revež si, dragi moj Emilianus,
moč in bogastvo dobi danes le, kdor je bogat.
Kajti ženó in doto, zvestobo, prijatelje drage,
rod plemenit in lepoto podarja denarja veljava.

XLII. *Quam bene apud memores*

Quam bene apud memores veteris stat gratia facti.
Dedecus est semper sumere nilque dare.

Carmina proverbialia, 183

Trdno hvaležnost ohrani, kdor starih dobrot se spominja,
saj je grdo, če samo jemlješ, ničesar ne daš.

XLIII. *Dulces exuviae*

Dulces exuviae, dum fata Deusque sinebant,
accipite hanc animam meque his exsolve curis.
Vixi et, quem dederat cursum fortuna, peregi,
et nunc magna mei sub terra ibit imago.

Vergilius, *Aeneis*, IV, 651-654

Sladki ostanki obleke, dokler so bogovi pustili,
zdaj mi dušo sprejmite in muk me neznosnih rešite!
Zdaj je končano, spolnila sem krog, od usode določen,
zdaj bom kot senca velika odšla med podzemelske sence.

Prev. Kajetan Gantar

XLIV. *Cum moritur dives*

Cum moritur dives, concurrunt undique cives,
cum moritur pauper, sequitur vix unus et alter.

Carmina proverbialia, 113, 268

Kadar umre bogataš, se zbirajo trume meščanov,
kadar umre siromak, ga komaj kdo spremi do groba.

Prev. Kajetan Gantar

XLV. *Tu ne cede malis*

Tu ne cede malis, sed contra audentior ito.
Audaces fortuna iuvat, timidosque repellit.

Vergilius, *Aeneis*, VI, 95, X, 284 (razen zadnjih dveh besed)

Ti ne umikaj se zlu, še bolj se po robu postavi.
Drzne podpira usoda, ne mara pa zajcev plašljivih.

XLVI. *Usus amicorum bonus*

Usus amicorum bonus hic et ubique locorum.
Nemo sibi satis est, eget omnis amicus amico.

Carmina proverbialia, 12

Dobro je imeti prijatelje tu in kjer koli na svetu.
Nihče si sam ni dovolj, vsak prijatelj pogreša prijatelja.

XLVII. *Plus laudatori*

Plus laudatori quam tu tibi credere noli.
Falso, fraude, dolo non tibi plaudat homo.

Carmina proverbialia, 205

Tistemu, ki te slavi, ne verjemi nič bolj kakor sebi.
Naj se ne láska nihče ti z lažjo, zvijačo, prevaro.